

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. VI. Gula, & Ebrietas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

CAPUT VI.

Prop. VIII. ab Innoc. XI. Sc.
Gula, & ebrietas.

1. PROP. 3. comedere, & bibere usque ad satietatem, ob solam voluptatem, non est peccatum, modo non obste valetudini, quia licite potest appetitus naturalis suis attribus frui.

In hoc capite pro instructione Confessarii agendum est de Gula, & ebrietatis vitio, nimis Christianos inter domesticos.

2. Sed difficultas est, quando quis censetur comedere usque ad satietatem, & ob solam delectationem?

Resp. Usque ad satietatem comedit, qui in majori quantitate cibum sumit, quam sit necessarium ad vitæ sustentationem: & ob solam voluptatem, dum sumit aliquid superfluum, & non necessarium, neque utile ad conservationem ejusdem; etenim si comedatur, quod est præcisè necessarium, aut utile ad sustentationem, saltem implicite, & virtualiter assumitur, non propter solam voluptatem; sed etiam propter sustentationem vitæ.

3. Sed quaeritur, an, cum dicitur esse peccatum comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem, intelligatur de peccato mortali?

Resp. Solutio dubii pendet à quaestione, an Gula sit ex genere suo peccatum mortale; & communiter negatur à Doctoribus, asserentibus per se, & ex genere suo esse dumtaxat veniale, & probant, ex quo nec opponatur charitati Dei, nec

Alcithaenci Castela Confessi.

proximi; & constat ex modis, quibus committitur: prapropere, laute, nimis; ardentem, studiosè; ex D. Thom. 2.2. qu. 148. ar. 4.

Prapropere, cum tempus debitum ad se cibandum prævenitur.

Laute, cum pretiosi, & exquisiti cibi sumuntur, quos nec natura, nec Ecclesia per se sub mortali prohibent.

Nimis, dum quis se cibatur, & bibit, plusquam eget.

Ardentem, qui non servat modum debitum in edendo, sed voraciter comedit.

Studiosè, qui cibos nimis delicatos, & præparatos suscipit.

Colligitur etiam ex Divo Augustino de Purgat. ab eodem Sancto Doctore allegato ibidem, ubi: quoties aliquis in cibo, aut potu plus accipit, quam necesse est, ad minuta peccata pertinere noverit; ac ex ratione; nam, cum alimentum institutum sit à natura, & juxta rationis præscriptum utendum eo sit ad conservandam vitam, id, quod superfluum respectu conservationis sumitur, est contra ordinem à natura præfixum, & à recta ratione alienum, ergo peccatum est saltem veniale; ergo comedere, & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem est peccatum veniale; verum potest esse mortale, ut dicendum nu. 5.

Ut plene Confessarius instruat: observet, I. Quod gula, est inordinata concupiscentia edendi, & bibendi: vel, est inordinatus appetitus usus cibi, & potus; opponitur virtuti abstinentiæ, quæ secundum rationis regulam moderatur appetitum, usumque ciborum: regula, & mensura cibi, & potus capiendi,

(Oo)

di,

di, attenditur ex necessitate, & utilitate conservandi vitam.

4. II. Quod non omnia septem peccata capitalia sunt ex suo genere mortalia: sed hæc sunt tantum, *Superbia, Luxuria, Invidia, & Acedia*: *Cætera, ut Gula, Ira, & Avaritia*, non sunt huiusmodi; possunt tamen per accidens esse; verum omnia sunt capitalia, quatenus ab eis, tamquam à capite, & fonte, quædam alia vitia dimanant. Vide *capit. 28.*

A gula proveniunt 1. Inepta lætitia, in hoc consistens, quod quis supra modum lætetur. 2. Multiloquium, quo quis immoderate loquitur: per quod sæpissime in detractiones, contentiones, & rixas prorumpit, & propterea mortale tunc erit. 3. Turpiloquium, seu scurrilitas, per quam quis utitur verbis inhonestis ad delectandum: si intendatur sola delectatio, est contra modestiam; si sint scandalosa, contra Charitatem: & propter periculum, ut excitentur species venereæ, est contra castitatem, & mortale erit. 4. Immunditia, vomitus nimirum cibi, & potus superflui, & hæc inordinatio directe opposita: abstinentiæ: carnalis quoque immunditia, seu emissio superflui pro individuo, sed necessarium ad generationem, qua fit per pollutionem, ex Gula, & Crapula oritur, ac ad libidinem veneream pertinet, & castitati opponitur. 5. Hebetudo mentis, per quam ineptus quis fit ad cognoscenda distincte objecta, ut cognoscere debet. Vide D. Thomam cit. *articul. 6.*

5. Queritur, quid agendum Confessa-

rio cum panitente, dum se accusat de peccato gula?

Resp. Interroget. 1. An ob delectationem gulæ fuerit inobediens Ecclesie, aut violando præceptum jejunii Ecclesiastici, vel naturalis, per necessarii ad celebrationem, & Communionem: aut comedendo carnes, & lacticia diebus prohibitis: aut non audiendo Missam. 2. An ineptum se notabiliter reddiderit ad functiones, ad quas exercendas tenetur sub mortali. 3. An cum gravi præjudicio propriæ salutis comederit, vel quia immoderate, vel nondum facta competenti digestionem, cibos sumperit. 4. An ita continuo epuletur, ut merito dici possit: quorum Deus venter est. 5. An carnes humanas, non per modum medicinæ, comederit. 6. An superflue comederit ad excitandum in se carnis stimulum, & ut aptior fieret ad fornicandum, & pollutionem procurandam. 7. An expertus sit ex immoderato cibo se cedere in peccata carnis; quia in casu, ut satisfaciat gulæ, nil timet se ponere in periculo proximo peccandi. 8. An cum notabili detrimento sui status, & familiarum egerit. 9. An propter pecunias consumptas in superfluo ciborum, reddiderit se impotentem ad solvenda legata pia, debita, dandam operariis mercedem, & restituendam rem alienam. 10. An se infortiaverit, vel periculo ebrietatis se exposuerit. Quibus, & similibus gula, quæ ex suo genere est veniale, fit mortale per accidens: & ideo Confessorius eum mortaliter deliquisse iudicabit, cum invenerit vitium gulæ cum uno ex præfatis conjungi.

6. Queritur, quid sit ebrietas?

Resp.

Resp. Est immoderatus appetitus, & usus potus potentis inebriare, seu privare usu rationis; propterea ab aliis describitur: est insania voluntaria, qua hominem ratione privans amantem reddit, & stultum; opponitur sobrietati, quae moderatur inordinatum appetitum, & usum potus, qui vim habet inebriandi.

7. Queritur, in quo formaliter consistat ebrietatis malitia?

Resp. In hoc, quod quis voluptatem ex potu provenientem tanti faciat, ut ob eam, saltem indirecè, velit contra ordinem naturae se privare usu rationis, sic, ut in ejus arbitrio non sit ad eum redire, & bene, & virtuosè operari, cum sibi placeat; sicut potest redire, somno non obstante, si aliquem adhibeat, à quo in tempore excitetur, vel horologium, aut simili modo, per quem somnus excutitur; per quod patet differentia somnum inter, & ebrietatem; & alia addi potest, quia somnus est medium ordinatum à natura, & naturae debitus, ac necessarius ad reparandas vires, non sic ebrietas.

Distingueada itaque sunt actiones à natura instituta, & actiones contra naturae ordinem ex malitia hominum introductas; de primarum numero est somnus, per quem licet pro aliquo tempore impediatur usus rationis, tamen non peccat, qui ad rationis regulam, hoc est, juxta necessitatem conservandi vitam ad dormiendum se componit, quia quies illa à somno proveniens est à natura instituta, non, ut vim usui rationis inferat, sed in utilitatem naturae, & ut vires per eam restantur, & aptior quis post eam sit ad

operandum; de numero aliarum est ebrietas, quae à natura non est instituta: & per quam certè violentia usui rationis inferitur; nam quis pro suo arbitrio, etiam peccati ministerium, non est dominus ad ipsum redire, ideò eam allumens graviter peccat; sicut peccat, qui contra naturae ordinem aliquod membrum sibi abscindit: non verò, si membrum abscindatur ad vitam salvandam, quia tunc abscissio fit juxta naturae ordinem.

8. Queritur, an ebrietas sit de se peccatum mortale?

Resp. Affirmativè D. Thom. 2. 2. qu. 150. art. 2. nam, cum ebrietas opponatur charitati erga se ipsum, mortale est judicanda: quemadmodum judicandum de natura sua mortale, quodlibet habens oppositionem cum charitate, & cum ipsa incompatible, vel mediis necessariis ad conservandam charitatem. Quod charitati opponatur ebrietas, patet; nam charitas vult bonum ei, quem amat: hinc si ex charitate me ipsum amo, debeo velle meum bonum, adeòque rationis usum, qui maximum est hominis bonum in operando, eum à brutis primario distinguens; ebrietas autem tale bonum destruit, ergo cum charitate non compatitur.

9. Sed queritur, an ebrietas pro prima vice sit peccatum; vel, an peccet, qui primo se inebriat?

Resp. Affirmativè, quia cum charitate erga se ipsum non compatitur, quod quis se voluntariè privet maximo, & specifico hominis bono usui rationis: excusari tamen propter ignorantiam potest, ut, si ignorans efficaciam vini, potentis inebriare; etiam in moderata

(Oo) 2 - quam

quantitate hausti: quia tunc non voluntariè privat se usu rationis; sic propter eandem rationem, peccato ebrietatis non peccat is, cui ab amico datur vinum aliqua qualitate inebriativa conditum, si id ignoret; nam non est peccatum, nisi voluntarium, & voluntarium, si sine cognitione non subsistit; potest tamen peccare venialiter, quia plus æquo bibit, D. Thom. cit. in corp.

10. Sed quid, si dubitet, an unico etiam vitro vini possit se inebriare?

Resp. Mortaliter peccat, si cum dubio illo operetur, quia se exponit periculo peccandi.

11. Sed quid de eo, qui inter bibendum, sentit, ex calore, & fumositate vini sibi cerebrum aliquo modo perturbari, & praevidet, quod si non cessat plene, & perfecte usu rationis privabitur?

Resp. Peccat mortaliter propter periculum, si non cesset, etiam si postea plene usus rationis non perturbetur; quod si cesset, solum venialiter peccat propter excessum: sicut venialiter peccat, qui bibit paulo longius solito ad latitiam, quia vinum est valde suave.

12. Quaritur, an mortaliter peccet, invitans amicum ad bibendum, qui vino inebriatur?

Resp. Si invitet cum advertentia, & intentione, quod amicus se inebriet, vel quia vinum scit esse tantæ efficaciam, ut potens sit ad statim inebriandum amicum: vel expertus sit, quod amicus uno, vel altero vini poculo inebriatur, aut talis naturæ, & vini amator, quod à bibendo non discedat, nisi ebrius; nam eum constituit in occasione proxima peccandi, & ideo mortaliter peccat, cum pec-

cato proximi cooperetur, quem ad peccatum inducit: secus dicendum, si neutrum ex præfatis concurreret, sed solum ex motivo latitiæ: in quo tamen propter excessum potest venialiter peccari.

13. Sed quaritur, an sit licitum alios invitare salutationibus, vulgo Beindeh ad bibendum, vel illis correspondere?

Resp. Si fiant cum intentione eos inebriandi, sunt mortaliter illicitæ, sicut, si prævideatur ebrietatis periculum, quod quilibet vitare tenetur: præcisus illis circumstantiis, regulariter, cum sunt frequentes, sunt venialiter illicitæ propter excessum bibendi.

14. Quaritur, an peccet canones, qui apponunt vinum accedentibus, relicta illis libertate, ut bibant, quantum velint, quorum plures usque ad ebrietatem bibere putant?

Resp. Affirmativè, si sine incommodo petentibus denegare possunt, & ebrietatem eorum impedire; nam tunc censentur ebrietati cooperari, & consentire, quam non modo non impediunt, verum etiam, materiam peccandi ministrant; quod si caupo timeat rixas graves, querelas, vel convitia, blasphemias, & juramenta, si denegat: non peccat, si apponat, quia censetur facere involuntariè, & ad vitandum incommodum; nam ea appositio est indifferens, & abusus est ex malitia bibentis, qui ad aliam tabernam posset accedere.

Deducitur ex D. Thoma, qui 2. 2. qu. 169. art. 2. querens, an ornatus mulierum fiat sine peccato, ad 4. respondet: si ars sit ad faciendum opera, quibus homines uti non possunt absque peccato, artifices faciendo peccant, nisi pote præben-

ter alijs directè occasionem peccandi: ut, qui fabricat idola, vel alia ad cultum idololatria pertinentia; si verò sit ars, cuius operibus possunt homines bene, vel malè uti, sicut gladii, sagitta, & similia: usus talium artium non est peccatum, &c. quia ergo mulieres licitè se possunt ornare, vel, ut conservent decentiam sui status, vel etiam aliquid superaddere, ut placeant viris, consequens est, quod artifices talium ornamentorum non peccent in usu talis artis, nisi fortè inveniendò aliqua superflua, & curiosa: hæc Sanctus Doctor; hic applica; & ex eis colligas regulam universalem ad plura dubia.

Verùm crediderim optimum esse, si Confessarius Tabernarios instruxerit, quod similibus, vel, absolutè vinum denegent, vel in ea quantitate, in qua solent inebriari, modo id moraliter possint, juxta dicta lib. 1. cap. 22. num. ult.

15. Sed quid, dicendum de Domino respectu famuli, Patre respectu filii, & Superiore respectu subditi?

Resp. Peccant mortaliter, quia tenentur vigilare, & curare, ne mortaliter peccent, quorum cura eis commissa est; & ideo, non solum materialiter, apponendo materiam, sed etiam formaliter ipsorum ebrietati cooperantur.

16. Queritur, an, dum medicus consulit ebrietatem, ad provocandum vomitum ad effectum restituendi salutem infirmo, sit ebrietas licita: quod est idem ac querere, an ebrietas licita sit ad recuperandam sanitatem, & adhiberi possit ut medicina?

Resp. D. Thomas ait. qu. 50. art. 2. ad 3, negat licere, quia ad vomitum pro-

vocandum non est necessarium vinum inebrians; nam eum, etiam potus aquæ tepidæ potest causare; ad quem, sicut ad procurandam sanitatem non desunt alia media, & propterea non excusabitur ab ebrietate, qui vinum ad id adhibet.

17. Queritur, an blasphemia, verba injuriosa, homicidia, uxoris maledictiones, verbera, & similia vitia inordinata, que solent ab ebrijs in ebrietate patrari, sint verè, & formaliter peccata, de necessitate explicanda in Confessione?

Resp. Vel, qui se inebriat, prævidet, quod in ebrietate blasphemias pronuntiabit, occidet, adulterium committet, proximo detrahet, modò contumelia, modò irrisione, turpiloquio, &c. vel non: si prævidet, & postea culpabiliter se inebriat, peccat peccato ebrietatis, & peccato homicidii, &c. ratio est, quia dum prævidet, quod, si se privet rationis usu, occidet, si culpabiliter eo se privet, jam vult nunc pro tunc occidere.

18. Quòd si queratur, quando committat peccatum homicidii?

Resp. Actu anteriori illud committit, quando inebriatur, quoniam tunc vult ebrietatem, & sequens peccatum; actu vero exteriori, quando jam ebrius, occidit, blasphemat, &c.

Nec est necesse, quod prævideatur talis actus in particulari, hoc est, quod homicidium, furtum, &c. sit commissurus, sed sufficit prævidere, quod ebrii soleant in ebrietate committere aliquos actus peccaminosos; vel scire se ebrium in aliquo peccare, licet nesciat, in quo genere tunc peccabit; nam, tunc ei im-

putantur actiones, quas in ebrietate facit, propter periculum prævisum, cui se exposuit.

Si peccatum, vel effectus prævisus non sit, nec debuit prævideri, tunc ebrius non imputatur ut peccaminosus, quia nec in se, nec in causa fuit volitus; verum videndum est, an effectus per se, & semper, & ut in pluribus sequatur, quia tunc imputatur; nam tunc, qui vult causam, consequens est, ut velit effectum; si verò effectus non per se, sed per accidens, raro, & contingenter, & in paucioribus sequatur, tunc non imputatur, ut optimè D. Thomas cit. in corp. adducens ver. Augustini scribentis contra Faustum: *Loth culpandus est, non quantum ille incestus, sed quantum ebrietas meruit; quia neque in genere præviderat, quod filia esset peccatura cum ipso. Et raro contingit, ebrios induci ad actionem, ad quam filia induxerunt Loth.*

19. Nota, quòd plena ebrietas, quæ est mortale, & in qua perfectè usus rationis amittitur, ex his dignoscitur 1. si non recorderis eorum, quæ fecisti, & dixisti. 2. si ea commisisti, quæ sana mente nunquam fecisti, V. G. si protulisti blasphemias verberasti uxorem, & similia; vide c. 4. n. 5. triplicem ebrietatis speciem.

20. Queritur. *An liceat, se inebriare Tabaco?*

Resp. Quamvis ebrietas propriè ex dictis sit excessus in potu, donec usus rationis adimatur, quia tamen plures per suffitum Tabaci amittunt usum rationis, & sunt similes ebriis: ideo dicendum, quòd lethale sit, per suffitum Ta-

baci se privare usu rationis; nec potest dari disparitas, cur se privare tali usu per potum sit lethale, non verò per fumum Tabaci; cum hic ratio naturalis ligetur non naturaliter per quietem sensuum, sed violenter per operationem Tabaci. Tum quia, malitia mortalis ebrietatis in hoc consistit, quòd ebrius se privet potentia proxima usus rationis, itaut non sit in ejus potestate, dum ebrius est, eo uti pro suo libitu; nam se liberare ab ebrietate non potest, quando vult, etiamsi famulos adhibeat, ut se ad ministerium sensuum vocent; & hinc non potest redire ad rationem, dum vult; consequenter, cum sit magnum malum se privare potentia proxima usus rationis; & aliud sit certum, hominem non esse dominum, sed tantum administratorem suæ rationis, sicut aliorum membrorum, & potentiarum naturalium, sequitur, ut se inebriando, vel per potum, vel Tabaci suffitum, & fumum inferat sibi grave damnum, cuius sibi inferendi potestatem non habet, adeoque quod mortaliter peccet, Gobat. tom. 2. oper. moral. tract. 5. cap. 3. n. 4. in fine.

CAPUT VII

Prop. XI. ab Innoc. XI. Sc.
Debitum conjugale.

1. PROP. 9. *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

Occasione cuius, agitur hic de debito conjugali, seu obligatione, quam habent conjuges reddendi sibi invicem debitum, dum